

Spara till pension som företagare

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

Förord.....	i
Sammanfattning och vägledning	ii
1. Bakgrund och syfte	1
2. Företagsformer	1
3. Tjäna in till allmän pension.....	1
3.1. Enskild firma.....	1
3.2. Aktiebolag	2
4. Eget sparande till pension.....	2
4.1. Kompensera för avsaknad av tjänstepension	2
4.2. Avdrag för privat pensionssparande	3
4.2.1. Enskild firma.....	3
4.2.2. Aktiebolag	5
4.3. Sparprodukter och avgifter	5
4.4. Beskattning av sparkapitalet	7
4.5. Avdrag för tjänstepensionsförsäkring i aktiebolag.....	9
4.5.1. Sparformer och avgifter	10
4.5.2. Beskattning av sparkapitalet	10
4.6. Direktpension i aktiebolag.....	10
5. Uttag av eget sparande till pension	11
5.1. Driva företaget vidare efter 66	11
5.2. Uttag av allmän pension från 63 års ålder och fortsätta arbeta i enskild firma.....	11
5.3. Uttag av allmän pension	13
5.4. Uttag av avdragsgillt sparande	14
5.5. Uttag av sparade skattade pengar	14
5.6. Garantipension, inkomstpensionstillägg, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd	14
6. Hur sparar dagens företagare?.....	16
6.1. Företagarnas ekonomiska situation	16
6.2. Kunskapen om hur stor pension de kan få och var de kan ta reda på det är relativt hög bland företagarna.....	17
6.3. Många företagare pensionssparar inte trots att de känner till att de borde	18
6.4. Många företagare tycks spara på fel sätt.....	18
6.5. Många känner inte till de ekonomiska fördelarna av att arbeta vidare	20
6.6. Högre oro bland yngre och företagare som aldrig varit anställda	21
6.7. Företagare äldre än 65 år.....	21

Doc. bet. PID285215
Version 0.9
Dnr/Ref. VER 2023-22

Förord

Pensionsmyndighetens uppdrag är att administrera och betala ut den allmänna pensionen. Vi ska ge såväl generell som individuell information om hela pensionen samt informera om vilka faktorer som påverkar pensionens storlek och tydliggöra vilka konsekvenser olika val kan få för pensionen. Vidare ska myndigheten stärka pensionärer och pensionssparare som konsumenter inom pensionsrelaterade områden. Vi ska också följa, analysera och förmedla ålderspensionssystemets utveckling och effekter för enskilda och samhälle.

Många företagare som försörjer sig på sitt företag tänker inte på att de själva ansvarar för att tjäna in till sin pension. Syftet med denna rapport är att bidra med ökad kunskap om hur en företagare som driver enskild firma eller aktiebolag kan spara till sin pension.

Rapporten har skrivits av Erik Ferm (projektledare) och Ann-Christine Meyerhöffer.

Stockholm, [Välj datum].

Ole Settergren

Analyschef, Pensionsmyndigheten

Sammanfattning och vägledning

Många företagare som försörjer sig på sitt företag tänker inte på att de själva ansvarar för att tjäna in till sin pension. Syftet med denna rapport är att bidra med ökad kunskap om hur en företagare som driver enskild firma eller aktiebolag kan spara till sin pension. Nedan presenteras de sammanfattande budskapen.

1.1. Ta ut lön eller överskott

Lönen du tar ut från ditt aktiebolag eller överskottet du har i din enskilda firma gör att du tjänar in till din allmänna pension. Vid en lön eller överskott på 599 250 kronor per år eller 49 938 kronor i månaden (2023) maximeras intjänandet till den allmänna pensionen.

Storleken på din allmänna pension är beroende av hur stor lön eller det överskott du haft per år. Lönen eller överskottets storlek påverkar också andra socialförsäkringsförmåner som föräldrapenning och sjukpenning.

1.2. Kompensera för avsaknaden av tjänstepension

De flesta anställda får inbetalat motsvarande mellan 4,5 och 6 procent av lönen till sin tjänstepension. Det behöver du som företagare också minst spara av lönen eller överskottet för att uppnå samma pensionsnivå som en anställd med tjänstepension.

1.3. Ha koll på om du behöver spara mer

Tar du ut en lön, eller har ett överskott, som är högre än 557 250 kronor per år (46 438 kronor per månad) behöver du spara 30 procent av det som överstiger den summan för att få motsvarande pension som de flesta anställda får.

1.4. Om du ska spara avdragsgillt eller inte beror på företagsform och inkomst

För dig som driver enskild firma och får ett överskott som är lägre än taket för fullt intjänande av allmän pension, det vill säga 599 250 kronor per år (49 938 kronor i månaden) före skatt, är det generellt bättre att spara av skattade pengar. Ett bra alternativ för långsiktigt sparande av skattade pengar är att spara på ett investeringssparkonto (ISK) eller i en kapitalförsäkring.

För dig som driver aktiebolag och tar ut en lön under taket för fullt intjänande av allmän pension, det vill säga 599 250 kronor per år (49 938 kronor i månaden) före skatt, kan såväl ett privat avdragsgillt sparande som

att spara med skattade pengar, enligt ovan, vara ett bra alternativ. Som privat avdragsgillt sparande finns individuellt pensionssparande (IPS) eller pensionsförsäkring.

För dig med överskott eller lön som är *högre* än taket för fullt intjänande av allmän pension, det vill säga 599 250 kronor per år (49 938 kronor i månaden) före skatt, är generellt ett avdragsgillt pensionssparande att föredra oavsett bolagsform, det vill säga ett privat pensionssparande i IPS eller i en pensionsförsäkring. För dig som driver aktiebolag finns även möjlighet till att spara i en tjänstepensionsförsäkring avdragsgillt genom aktiebolaget eller i en direktpension i företaget.

1.5. Finns möjlighet till livsvarig utbetalning?

Livsvarig utbetalning erbjuds inom vissa kapitalförsäkringar, inom vissa privata pensionsförsäkringar och inom de flesta individuella tjänstepensioner. Eftersom den egna livslängden är oviss är Pensionsmyndighetens generella råd att ta ut en månatlig livsvarig utbetalning av pensionen. Det finns dock situationer där det är fördelaktigt att välja en tidsbegränsad utbetalning.

1.6. Ha koll på avgifterna

Ett bra riktmärke för vad avgiften bör vara i ett sparande i globala indexfonder är omkring 0,2 procent. Globala aktieindexfonder kan vara ett bra alternativ för långsiktigt sparande. Se dock över risken i ditt sparande om du närmar dig pensionen.

1.7. Se över dina försäkringar

Kapitalförsäkringar och pensionsförsäkringar kan vara bra alternativ om du vill lägga till en försäkring som innebär att försäkringsbolaget betalar in till ditt pensionssparande om du skulle bli långvarigt sjukskriven eller om du vill ha extra ekonomiskt skydd till din familj om du avlider före en viss ålder. Om du väljer ett sparande med försäkring behöver du dock vara extra uppmärksam på avgifterna. Kapitalförsäkringar och pensionsförsäkringar är ofta förknippade med avgifter i flera led som i slutändan minskar din pension.

1.8. Ekonomiska fördelar med att driva företaget vidare efter 66

Även om du börjat ta ut din pension kan du driva företaget vidare. Driver du företaget vidare när du fyllt 67 år får ditt företag lägre sociala avgifter (aktiebolag) eller egenavgifter (enskild firma). Om du har en enskild firma och tar ut hel allmän pension under hela inkomståret, januari – december, gäller detta redan från det år du fyller 64 år. Från det år man fyller 67 år ökar också grundavdraget vilket innebär lägre skatt på både arbetsinkomster

och pension. Du får dessutom högre jobbskatteavdrag från januari det år du fyller 66 år.

1.9. Få en överblick över din pension

Genom att logga in på pensionsmyndigheten.se kan du se hela din pension och vad du kan få per månad vid olika pensionsåldrar.

1. Bakgrund och syfte

Många företagare som försörjer sig på sitt företag tänker inte på att de själva behöver spara till sin pension. De har inte tjänstepension i sin anställning som de flesta anställda har. Syftet med denna rapport är att bidra med ökad kunskap om hur en företagare som driver enskild firma eller aktiebolag kan spara till sin pension.

2. Företagsformer

Ett litet företag drivs vanligen som enskild näringsverksamhet eller aktiebolag. En enskild näringsverksamhet, även kallad enskild firma vilket är begreppet vi använder i den här rapporten, innebär att en privatperson driver och ansvarar för företaget. Den enskilda firmans inkomst (inkomst av näringsverksamhet) deklareras på samma blankett, inkomstdeklaration 1, som en löntagare deklarerar inkomst av tjänst på. På blanketten räknar man fram ett överskott av aktiv näringsverksamhet. Företagets överskott efter egenavgifter kan jämföras med lön. Det gäller även för delägare i handelsbolag och kommanditbolag.

Om företaget drivs som aktiebolag är företagets ekonomi åtskild från den privata ekonomin. Företagets inkomst deklareras på blankett för inkomstdeklaration 2. Företagaren och tillika ägaren av företaget bestämmer hur mycket som ska betalas ut i lön till sig själv som privatperson. Företagaren/ägaren är med andra ord anställd i sitt eget aktiebolag och dessa bolag benämns ofta som ägarledda företag.

För att fånga in både de som driver enskild firma och de som driver aktiebolag används begreppet företagare gemensamt för båda formerna och vi talar om de som driver företag.

3. Tjäna in till allmän pension

3.1. Enskild firma

För den som driver enskild firma är det överskottet efter egenavgifter som ligger till grund för den allmänna pensionen. För att börja tjäna in till allmän pension behöver man ha ett årligt överskott på minst 22 208 kronor (2023). Intjänande till den allmänna pensionen maximeras vid ett överskott efter egenavgifter i firman på minst 599 250 kronor per år eller 49 938 kronor i månaden (2023).

En företagare som driver enskild firma betalar ålderspensionsavgift på 10,21 procent av överskottet.

Ålderspensionsavgiften utgör en del av de egenavgifter på totalt 28,97 procent på överskottet, som en egenföretagare betalar in till Skatteverket. I likhet med vanliga löntagare får egenföretagaren också tillgodoräkna sig den

allmänna pensionsavgiften, som utgörs av 7 procent av överskottet och ingår i inkomstskatten.

3.2. Aktiebolag

Den som driver aktiebolag behöver ta ut lön för att få allmän pension. Samma belopp som för enskild firma gäller för den som driver aktiebolag, det vill säga för att börja tjäna in till allmän pension behöver man ta ut en årslön på minst 22 208 kronor och intjänande till den allmänna pensionen maximeras vid ett löneuttag på minst 599 250 kronor om året eller kronor i månaden (2023).

En företagare som driver aktiebolag betalar ålderspensionsavgift på 10,21 procent på lönen. Ålderspensionsavgiften utgör en del av de arbetsgivaravgifter på totalt 31,42 procent av lönen, som företaget betalar in till Skatteverket. I likhet med vanliga löntagare får företagaren också tillgodoräkna sig den allmänna pensionsavgiften, som utgörs av 7 procent av lönen och ingår i inkomstskatten.

4. Eget sparande till pension

En företagare behöver ta ett större ansvar för sin pension än en anställd som har tjänstepension. Nedan går vi igenom hur en företagare kan kompensera för utebliven tjänstepension, och få en motsvarande pension som de flesta anställda med tjänstepension.

4.1. Kompensera för avsaknad av tjänstepension

För att kompensera för utebliven tjänstepension behöver företagaren spara minst 4,5 procent av sitt överskott efter egenavgifter eller av sin lön. Om överskottet eller lönen överstiger 46 438 kronor i månaden (2023), före skatt, behöver företagaren spara 30 procent av det överskjutande beloppet för att kompensera för den tjänstepension som en anställd med kollektivavtal och med samma lön som företagaren får. Utöver pensionen kan företagaren även behöva kompensera för avsaknaden av andra försäkringar som ingår i kollektivavtalen såsom ersättning vid sjukskrivning och ekonomisk ersättning till familjen i samband med dödsfall.

För att kompensera för den uteblivna tjänstepensionen kan företagaren antingen göra ett skatteavdrag i deklarationen för pensionssparande eller spara med pengar som är beskattade. För företagare som driver enskild firma finns i huvudsak två möjligheter:

1. Dra av för ett privat pensionssparande i inkomstdeklarationen, ett så kallat avdragsgillt pensionssparande. Avdraget sker före egenavgifter i näringsverksamheten och på avdraget får man betala en särskild löneskatt. Avdraget minskar intjänandet till den allmänna pensionen om överskottet är mindre än 599 250 kronor per år.

2. Betala egenavgifter och inkomstskatt på överskottet, avstå från att göra avdrag för privat pensionssparande i inkomstdeklarationen och istället spara privat med skattade pengar. Intjänandet till den allmänna pensionen påverkas inte.

För företagare som driver aktiebolag tar vi upp tre möjligheter för sparande till pension:

1. Ta ut lön och dra sedan av för ett privat pensionssparande i inkomstdeklarationen, så kallat avdragsgillt pensionssparande. Intjänandet till den allmänna pensionen påverkas inte.
2. Ta ut lön och betala inkomstskatt och sedan spara med skattade pengar. Intjänandet till den allmänna pensionen påverkas inte.
3. Dra av för en individuell tjänstepensionsförsäkring i företaget. På avdraget betalas en särskild löneskatt. Om sparandet i tjänstepensionsförsäkringen medför att lönen blir mindre än 599 250 kronor per år kommer intjänandet till allmänna pensionen minska.

Vårt fokus när det gäller avdragsgillt sparande ligger på privat pensionssparande, som kan användas av både den som driver enskild firma och av den som har ett aktiebolag.

Vi beskriver också översiktligt direktopension, som är ett sparande i aktiebolaget.

För företagare med aktiebolag kan det även vara ett alternativ att ta ut lön upp till 599 250 kronor per år (49 938 kronor i månaden) och för eventuellt överstigande belopp ta utdelning från företaget och spara på ett investeringssparkonto (ISK) eller i en kapitalförsäkring med skattade pengar från utdelningen. Att ta utdelning istället för lön kommer dock minska intjänandet till den allmänna pensionen om utdelningen leder till att lönen är mindre än 599 250 kronor per år. Utdelning istället för lön minskar även rätten till exempelvis sjukpenning och föräldrapenning, se tabell 1.

Värt att tänka på är också att brytpunkten för statlig skatt går vid 613 900 kronor per år (51 158 kronor i månaden)

4.2. Avdrag för privat pensionssparande

Sedan inkomståret 2016 har endast löntagare utan tjänstepension i sin anställning rätt till avdrag för privat pensionssparande. Avdragsreglerna kräver att man inte har rätt till tjänstepension i sin anställning under hela beskattningsåret eller att man har inkomst från aktiv näringsverksamhet. Småföretagare tillhör ofta denna grupp. Har man dock tidigare haft tjänstepension under delar av året i en anställning, till exempel under januari till mars, men sedan saknar tjänstepension resten av året i sitt aktiebolag får man först rätt till avdrag för privat pensionssparande nästkommande kalenderår.

4.2.1. Enskild firma

Företagare som har inkomst av aktiv enskild näringsverksamhet får i år göra avdrag för privat pensionssparande med 35 procent av inkomsten från

näringsverksamheten. Avdraget får uppgå till högst 10 prisbasbelopp, det vill säga högst 525 000 kronor (2023). Om en enskild näringsidkare gör avdrag för pensionssparande så riskerar dock näringsidkaren sänka den inkomst som den allmänna pensionen och många andra socialförsäkringsförmåner grundas på. Vilka dessa inkomstgränser för intjänande är presenteras i stycket nedan och i tabell 1. Sänkningen sker med beloppet för pensionssparandet plus den så kallade särskilda löneskatten på pensionssparbeloppet på 24,26 procent.

Om en företagare som har inkomst av aktiv enskild näringsverksamhet väljer att inte dra av för privat pensionssparande vid ett överskott efter egenavgifter som är lägre än 599 250 kronor per år eller 49 938 kronor i månaden (2023) uppnås full allmän pensionsrätt. Företagaren har då även nått maximal sjukpenninggrundande inkomst och maximal nivå för föräldrapenning på 525 000 kronor per år (2023). Vid överskott i företaget under 49 938 kronor per månad är det således ett bra alternativ för företagaren att avstå från de avdragsgilla sparformerna, individuellt pensionssparande (IPS) eller pensionsförsäkring, och istället spara med skattade pengar på exempelvis ett investeringssparkonto (ISK) eller i en kapitalförsäkring. För dem som har ett överskott över 49 938 kronor i månaden kan det vara ett bättre alternativ att spara avdragsgillt av överskottet som överstiger 49 938 kronor i månaden. Det blir ofta särskilt förmånligt för överskott ovanför brytpunkten för statlig skatt som är 51 158 kronor i månaden upp till och med 66 års ålder respektive 56 933 kronor från det år man fyller 67 år (2023).

Tabell 1. Inkomstnivåer för sociala förmåner och skatter i kronor per år och månad (2023)

Nivå för sociala förmåner och skatter, år 2023	Inkomst kronor/år	Inkomst kronor/månad
Miniminivå på inkomst för intjänande till allmän pension	22 208	1 851
Maximal sjukpenninggrundande inkomst	525 000	43 750
Maximal föräldrapenning	525 000	43 750
Statlig inkomstskatt, 20 procent, till och med 66 års ålder	613 900	51 158
Statlig inkomstskatt, 20 procent, från 67 års ålder	683 200	56 933
Maximal inbetalning till allmän pension	599 250	49 938

Det är således inte bara pensionsrätten som påverkas negativt vid avdrag för privat pensionssparande för en person med enskild firma, utan även andra förmåner inom socialförsäkringssystemet som sjuk- och föräldrapenning samt arbetslöshetsersättning.

Skattereglerna är dock komplicerade och huruvida avdragsgillt sparande eller sparande med skattade pengar är ”bäst” beror på inkomstnivå, pensionsutfall, rätt till bostadstillägg med mera.

4.2.2. Aktiebolag

Företagare som driver aktiebolag och vars bolag endast betalar in allmän pension för ägarens räkning har, liksom övriga löntagare utan tjänstepension, rätt att få göra avdrag för privat pensionssparande med 35 procent av lönen i inkomstdeklarationen. Avdraget får uppgå till högst 10 prisbasbelopp, det vill säga högst 525 000 kronor (2023). Företaget betalar som vanligt arbetsgivaravgifter på hela lönen, men aktiebolagsägaren, i sin roll som löntagare, slipper inkomstskatt på den del som motsvarar avdraget för privat pensionssparande, eftersom sparandet är avdragsgillt i deklarationen. För företagare som driver aktiebolag kan det således vara ett alternativ att pensionsspara avdragsgillt. Vid en lön över brytpunkten för statlig skatt framstår alternativet som än mer förmånligt, det vill säga att när avdrag gjorts i deklarationen så ligger inkomsten fortfarande på 51 158 kronor i månaden.

När avdraget för ett privat pensionssparande görs från en uttagen lön påverkas inte inbetalningarna till allmän pension eller andra förmåner inom socialförsäkringssystemet negativt. Det är således en skillnad mot enskild firma där avdraget påverkar överskottet efter egenavgifter och därmed reducerar den inkomst som allmän pension och andra socialförsäkringsförmåner baserar sig på.

I likhet med vår analys för företagare som driver enskild firma kan vi endast vägleda på ett övergripande sätt ovan baserat på inkomstnivåer satt i relation till nivåer för statlig skatt och socialförsäkringsförmåner.

4.3. Sparprodukter och avgifter

Avdragsgillt privat pensionssparande placeras antingen i ett individuellt pensionssparande (IPS) eller i en privat pensionsförsäkring. För företagare som driver aktiebolag finns även möjligheten att spara i en individuell tjänstepension.

Ett IPS-konto är vanligen avgiftsfritt, men om man sparar i fonder får man betala förvaltningsavgift på fonderna på sitt konto. Man kan också spara i aktier eller andra värdepapper på kontot. En privat pensionsförsäkring kan vara i form av en fondförsäkring eller en traditionell försäkring. I en fondförsäkring kan man välja fonder själv eller låta pengarna placeras i den fond som är förval (entrélösningar). I en traditionell försäkring är det försäkringsbolaget som placerar pengarna i olika tillgångar.

Om man i stället sparar med pengar som man betalat inkomstskatt på finns andra sparprodukter. Den enklaste är investeringssparkonto (ISK). Ett ISK är vanligen avgiftsfritt, men om man sparar i fonder får man betala förvaltningsavgift på fonderna på sitt konto. Man kan också spara i aktier eller andra värdepapper på kontot. En annan möjlighet är en kapitalförsäkring. En kapitalförsäkring är förknippad med samma kostnader

och liknande investeringsmöjligheter som en privat pensionsförsäkring. Tillgångarna kan naturligtvis också stå på vanliga bank- eller fondkonton eller att man har aktier i en depå. Se Pensionsmyndighetens rapport *"Eget sparande till pension – en konsumentvägledning"* för mer information om sparande.

Oavsett sparform medför både fondförsäkring och traditionell försäkring avgifter som påverkar pensionen, ibland både en fast avgift och en avgift som procent av det sparade kapitalet. I den privata pensionsförsäkringen betalar man också förvaltningsavgift på fonderna. Se tabell 2 nedan. För en privat pensionsförsäkring och för en kapitalförsäkring kan det årliga avgiftsuttaget komma upp i två procent av kapitalet eller mer om man väljer dyra fonder. Det kan i slutändan minska din pension med stora belopp. En avgift på 1 procent minskar till exempel sparkapitalet med en tredjedel, eller 33 procent, under 40 års pensionssparande jämfört med om du haft samma sparande och avkastning utan avgift.

Det är klokt att ta reda på vilka avgifter som tas ut och hur de påverkar de framtida utbetalningarna från försäkringen. Om man väljer IPS eller sparande på ISK kan man komma undan med en avgift på några tiondels procent om man väljer aktiefonder med låga avgifter, exempelvis indexfonder. Du kan jämföra kostnaden för olika sparprodukter hos konsumenternas.se.

Tabell 2. Sparprodukter och möjlighet till skatteavdrag och försäkringsmoment

Sparform	Avdragsgill	Möjlighet till försäkring	Placeringsalternativ	Möjlighet till livsvarig utbetalning
Privat pensionsförsäkring	Ja	Ja	Traditionell försäkring, fondförsäkring eller depåförsäkring*	Ibland, beroende på bolag
Individuell tjänstepension	Ja	Ja	Traditionell försäkring, fondförsäkring eller depåförsäkring*	Ja, oftast
Individuellt pensionssparande (IPS)	Ja	Nej	Fonder, aktier eller andra värdepapper	Nej
Investeringsparkonto (ISK)	Nej	Nej	Fonder, aktier eller andra värdepapper	Nej

Sparform	Avdragsgill	Möjlighet till försäkring	Placeringsalternativ	Möjlighet till livsvarig utbetalning
Kapitalförsäkring	Nej	Ja	Traditionell försäkring, fondförsäkring eller depåförsäkring ¹	Ibland, beroende på bolag

En del kapitalförsäkringar och privata pensionsförsäkringar erbjuder livsvarig utbetalning, i likhet med de flesta tjänstepensioner. På så sätt har dessa försäkringar fördelar jämfört med ett investeringssparkonto eller individuellt pensionssparande eftersom pensionsutbetalningen per månad kan säkerställas oavsett hur länge företagaren lever.

Ett komplement till sparande för den som har lån på sin bostad kan vara amortering. Amortering på bolånen innebär succesivt lägre räntekostnader och en mindre känslighet för räntehöjningar. Genom att amortera byggs ett kapital upp i bostaden vilket innebär en lägre månatlig boendekostnad som pensionär. Det kan dock vara bra att inte binda allt kapital i bostaden eftersom det kan vara både svårt och dyrt att belåna bostaden på nytt som pensionär, om behovet uppstår. En kombination av amortering och ett annat sparande, kanske ett sparande i aktiefonder som har en högre risk och därmed större möjlighet till högre avkastning, kan vara ett bra alternativ.

Vid ett sparande på ISK gäller vanliga arvsregler, om du vill påverka vem som ska ärva pengarna på ditt ISK kan du skriva ett testamente.

I en kapitalförsäkring ingår, vanligen mot en mindre avgift, ett återbetalningsskydd som innebär att om den försäkrade dör betalas pengarna ut till den person som är skriven som förmånstagare eller till dödsboet. Ytterligare tilläggsförsäkringar, som premiefrielse och efterlevandeskydd, kan köpas till kapitalförsäkringen. Premiefrielseförsäkring är ett tillägg till försäkringen och innebär att försäkringsbolaget betalar in pengar till din kapitalförsäkring om du skulle bli långvarigt sjukskriven. Efterlevandeskydd säkerställer att den person som står som förmånstagare får ett bestämt belopp utbetalat om den försäkrade dör. Även i en privat pensionsförsäkring kan man betala för dessa extra tillägg till försäkringen.

4.4. Beskattning av sparkapitalet

Pensionskapitalet i avdragsgillt privat pensionssparande schablonbeskattas årligen. Schablonskatten, eller avkastningsskatten som den också kallas, fås i procent genom att multiplicera den genomsnittliga statslåneräntan under kalenderåret före beskattningsåret, dock lägst 0,5 procent, med 15 procent.

¹ I en depåförsäkring placerar du själv dina pengar i exempelvis aktier, fonder och andra slag av värdepapper.

Denna skattesats multipliceras med pensionskapitalets värde vid beskattningsårets början och ger då skatten i kronor, se tabell 3 nedan.

Om man sparar med skattade pengar på ett ISK eller i en kapitalförsäkring är skattesatsen 30 procent i stället för 15 procent. Schablonintäkten, det vill säga räntan, beräknas baserat på statslåneräntan den 30 november året före beskattningsåret plus ett tillägg på 1 procentenheter, dock lägst 1,25 procent. Pensionskapitalet räknas ut på ett något annorlunda sätt jämfört med det avdragsgilla sparandet. Se tabellen nedan.

Tabell 3. Sparprodukter och hur de beskattas.

Sparprodukt	Kapitalunderlag	Ränta	Skatt på schablon-avkastning 2023	Avkastnings-skatt 2023
Privat pensionsförsäkring	Kapital vid årets ingång	Föregående års genomsnittliga statslåneränta (dock som lägst 0,5 %)	15 %	0,219 %
Individuellt pensionssparande (IPS)	Kapital vid årets ingång	Föregående års genomsnittliga statslåneränta (dock som lägst 0,5 %)	15 %	0,219 %
Tjänstepension	Kapital vid årets ingång	Föregående års genomsnittliga statslåneränta (dock som lägst 0,5 %)	15 %	0,219 %
Investerings-sparkonto (ISK)	Kapitalet vid ingången av varje kvartal summeras med insättningar och överföringar som gjorts under året och divideras med fyra	Statslåneräntan den 30 november året före beskattningsåret plus 1 procentenheter (dock som lägst 1,25 %)	30 %	0,882 %
Kapitalförsäkring	Kapitalet vid årets ingång plus inbetalningar under 1:a halvåret plus hälften av inbetalningarna under 2:a halvåret	Statslåneräntan den 30 november året före beskattningsåret plus 1 procentenheter	30 %	0,882 %

Sparprodukt	Kapitalunderlag	Ränta	Skatt på schablon- avkastning 2023	Avkastnings- skatt 2023
-------------	-----------------	-------	---	----------------------------

(dock som lägst
1,25 %)

Av siffrorna i kolumnen för avkastningsskatt i tabell 3 ovan framgår att beskattningen av avdragsgillt pensionssparande (privat pensionsförsäkring, IPS och tjänstepension) är mer förmånlig än den för icke avdragsgillt sparande (ISK och kapitalförsäkring), 0,219 procent jämfört med 0,882 procent. Skillnaden består i att skattesatsen är 15 procent i stället för 30 procent och att det inte görs något tillägg till statslåneräntan.

Beräkning och inbetalning av skatt görs av sparinstitutet eller försäkringsbolaget.

4.5. Avdrag för tjänstepensionsförsäkring i aktiebolag

I ett aktiebolag kan företagaren köpa en individuell tjänstepensionsförsäkring i företaget som är avdragsgill.

Avdraget får högst uppgå till 35 procent av lönen. Avdraget får inte heller vara högre än 10 prisbasbelopp, det vill säga 525 000 kronor om året (2023). Om man under en period inte gjort avdrag för tjänstepension kan man dock få lov att ”köpa i kapp” upp till det belopp som skulle ha kunnat sättas av under åren. Det gör att avsättningen till tjänstepensionen kan vara berättigad till större avdrag än 10 prisbasbelopp under ett enskilt år.

Att spara i en individuell tjänstepensionsförsäkring blir framförallt fördelaktigt vid en lön som är högre än 599 250 kronor per år eller 49 938 kronor i månaden (2023), före skatt. Om sparandet i tjänstepensionsförsäkringen medför att lönen blir mindre än 599 250 kronor per år kommer intjänandet till den allmänna pensionen att minska. Minskningen sker med beloppet för pensionssparandet i tjänstepensionsförsäkringen plus den så kallade särskilda löneskatten på pensionssparbeloppet på 24,26 procent.

Det är inte bara den allmänna pensionen som påverkas negativt om den som driver aktiebolag prioriterar tjänstepensionsförsäkring istället för en högre lön, utan även andra förmåner inom socialförsäkringssystemet som sjuk- och föräldrapenning samt arbetslöshetsersättning. Den som driver aktiebolag har möjlighet att ta ut lön och sedan göra avdrag för privat pensionssparande under vissa förutsättningar, beskrivna i avsnitt 4.2.2.

Som framgått ovan blir effekten densamma för den som driver aktiebolag och väljer att prioritera en tjänstepensionsförsäkring framför en högre lön som för den som driver enskild firma och gör avdrag för privat pensionssparande. Att avdraget för aktiv enskild näringsverksamhet är ett privat pensionssparande beror på att den företagsformen inte är en juridisk

person, utan att det är en privatperson som bär ansvaret. I aktiebolagsfallet utgör företaget en egen juridisk person.

Individuella tjänstepensioner erbjuder oftast livsvarig utbetalning av pensionen. På så sätt har dessa försäkringar fördelar jämfört med ett investeringssparkonto eller individuellt pensionssparande eftersom pensionsutbetalningen per månad kan säkerställas oavsett hur länge företagaren lever.

4.5.1. Sparformer och avgifter

Inom ramen för avdragsgillt individuellt tjänstepensionssparande kan man spara i fondförsäkring eller traditionell försäkring. Som vi redogjorde för ovan har båda dessa försäkringsformer vanligen både en fast avgift och en avgift som procent av det sparande kapitalet. Därtill kommer förvaltningsavgift på fonder. Det innebär att det årliga avgiftsuttaget kan komma upp i två procent av kapitalet eller mer om fonderna har hög avgift. Det kan vara klokt att ta reda på vilka avgifter som tas ut och hur de påverkar de framtida utbetalningarna.

4.5.2. Beskattning av sparkapitalet

Pensionskapitalet i en avdragsgill tjänstepensionsförsäkring schablonbeskattas årligen på samma sätt som kapitalet i avdragsgillt pensionssparande. Avkastningsskatten i procent får man genom att multiplicera den genomsnittliga statslåneräntan under kalenderåret före beskattningsåret, dock som lägst 0,5 procent, med 15 procent. Denna skattesats multipliceras med pensionskapitalets värde vid beskattningsårets början och ger då skatten i kronor, se tabell 3. Beräkning av skatten görs av försäkringsbolaget, som också betalar in skatt för spararens räkning.

4.6. Direktpension i aktiebolag

Ovan redogjorde vi för avdragsgillt pensionssparande i ett aktiebolag i form av en individuell tjänstepensionsförsäkring. Vad det gäller avdragsgillt pensionssparande där den särskilda löneskatten betalas vid inbetalningstillfället har vi täckt in den enklaste varianten med den avdragsgilla individuella tjänstepensionsförsäkringen. Direktpension är ett exempel på sparande där löneskatten istället normalt betalas in av aktiebolaget först när pengarna betalas ut.

Vid direktpension byggs pensionskapitalet upp av beskattade vinster inom det egna aktiebolaget. Om man vänder sig till en jurist hjälper han eller hon till med en pantförskrivning och en pensionsutfästelse för den i bolaget som ska ha pensionen. När dessa handlingar är upprättade är pengarna som placeras i pensionssparandet skyddade från fordringsägare samt också skyddade vid en eventuell konkurs. Pengarna kan placeras på valfritt sätt, till exempel i fonder. Om man vänder sig till ett försäkringsbolag eller en försäkringsmäklare ingår vanligen en kapitalförsäkring som sparprodukt i upplägget. Som vi nämnt ovan kan det vara klokt att ta reda på vilka avgifter som tas ut och hur de påverkar de framtida utbetalningarna. När som helst

kan företagaren avsäga sig hela eller delar av pensionslöftet som aktiebolaget gett och använda pengarna i företaget.

5. Uttag av eget sparande till pension

En företagare har större möjlighet än en anställd att välja hur länge man vill arbeta genom att driva företaget vidare så länge man kan och vill. Det är förmånligt att vara företagare efter 66 års ålder, se 5.1. Det sätt man valt att spara på, avdragsgillt eller med skattade pengar, bestämmer när man kan börja ta ut sina sparpengar, se 5.3 och 5.4. Om man får låg pension kan man få ekonomiskt stöd i form av garantipension, bostadstillägg och/eller äldreförsörjningsstöd, detta är förmåner inom den allmänna pensionen som administreras av Pensionsmyndigheten, se 5.5.

5.1. Driva företaget vidare efter 66

Från och med januari det år man fyller 67 år reduceras egenavgiften för den som driver enskild firma från 28,97 procent till 10,21 procent, vilket beror på att man bara betalar ålderspensionsavgift. Reduceringen av avgift och skatt till 10,21 procent gäller också om den som har enskild firma tagit ut hela sin allmänna pension (inkomst- och premiepension) under hela inkomståret, januari till december, vilket man kan göra tidigast från 63 års ålder.

Även för den som driver aktiebolag reduceras arbetsgivaravgiften från 31,42 procent till enbart ålderspensionsavgiften på 10,21 procent från och med det år man fyller 67.

Från det år man fyller 67 år ökar också grundavdraget vilket innebär lägre skatt på både arbetsinkomster och pension.

Från och med januari det år man fyller 66 blir dessutom jobbskatteavdraget större än för personer som inte nått denna ålder.

5.2. Uttag av allmän pension från 63 års ålder och fortsätta arbeta i enskild firma

Som nämndes ovan reduceras avgift och skatt från 28,97 procent till 10,21 procent för de som har enskild firma och tar ut hela sin allmänna pension (inkomst- och premiepension) under hela inkomståret, januari till december. De som fyller år i januari kan således göra detta från och med 63 års ålder²

² Den tidigaste åldern för att ta ut allmän pension är 63 år under 2023. Lägsta ålder för att ta ut allmän pension är kopplat till riktåldern och ökar i takt med höjning av riktåldern.

medan övriga kan göra det från 64 års ålder. Samma regler gäller även för delägare i handelsbolag och kommanditbolag.

Genom att ta ut den allmänna pensionen och minska egenavgiften kan företagaren med enskild firma öka sitt överskott och sin pensionsgrundande inkomst. Ett uttag av pensionen gör alltså att den inkomst som fastställs av Skatteverket idag ökar vilket ger ökat sparande till den allmänna pensionen.

Samtidigt innebär ett uttag av den allmänna pensionen innan 66 års ålder att den utbetalda pensionen per månad minskar med mellan 6 till 8 procent per år jämfört med om uttaget hade gjorts efter 66 års ålder.³ Skatten är dessutom högre på pensionsinkomster innan det 67:e levnadsåret än efter.

För en företagare med enskild firma blir det därför en ökad allmän pension med ena handen, genom ökat överskott, och minskad allmän pension med andra handen, genom att tidigare lägga pensionsuttaget och betala en högre skatt på pensionen.

Tabellen nedan visar exempel på effekten av ett uttag av den allmänna pensionen från 63 års eller 64 års ålder jämfört med 67 år⁴, för någon som fyllde 63 år i januari 2023 och med en vinst i firman på 40 000 respektive 20 000 kronor i månaden.

Iakttagelserna från resultaten i tabell 4 kan sammanfattas med att pensionen per månad blir lägre med tidigare pensionsuttag jämfört med ett senare pensionsuttag men att de totala utbetalningarna vid en genomsnittlig livslängd endast påverkas marginellt, och då ofta till fördel för ett tidigarelagt pensionsuttag.

Tabell 4. Ekonomisk effekt av att ta ut den allmänna pensionen vid olika åldrar, uttryckt i 2023 års löner och priser

Pension från	67 år	64 år	63 år	67 år	64 år	63 år
Vinst (kr/mån)	40 000	40 000	40 000	20 000	20 000	20 000
Egenavgift (kr/mån)	8 000	3 700	3 700	3 520	1 850	1 850
Överskott (lön, kr/mån)	31 980	36 290	36 290	16 480	18 150	18 150

³ För någon som inte har rätt till garantipension. Minskningen kan bli betydligt högre av ett pensionsuttag innan 66 års ålder, fram till 66 års ålder, för någon som har rätt till garantipension.

⁴ Tidigaste ålder för uttag av garantipension, inkomstpensionstillägg och bostadstillägg enligt *Förordning (2019:780) om riktålder för pension för år 2026* och *Förordning (2021:394) om riktålder för pension för år 2027*.

Pension från	67 år	64 år	63 år	67 år	64 år	63 år
Allmän pension vid 67 års ålder (kr/mån)	17 810	15 550	14 390	12 680	11 570	10 950
Total vinst/förlust vid genomsnittlig livslängd av att ta ut pensionen innan 67 ⁵		+2,3 %	+0,6 %		+0,5 %	-1,0 %

5.3. Uttag av allmän pension

Inkomstpension och premiepension kan tidigast tas ut från 63 års ålder. Att ta ut pension senare innebär att man får en högre pension per månad - och i de flesta fall även högre total utbetald pension under sin livstid.⁶

Garantipension, inkomstpensionstillägg, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd kan beviljas först från 66 års ålder. Från 2026 finns beslut att 64 år ska vara den lägsta åldern för att ta ut allmän pension och att garantipension, inkomstpensionstillägg, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd beviljas från 67 års ålder.⁷

Personer som har rätt till bostadstillägg kan få mer i total utbetald pension och bostadstillägg under sin livstid om hen går i pension innan 66 års ålder eller annan riktålder. Men flera villkor måste vara uppfyllda kring personens övriga ekonomi under pensionstiden för att detta ska gälla liksom att regelverket kring bostadstillägget inte förändras till dennes nackdel.

⁵ Vinsten/förlusten är beräknad utifrån ett försiktigt antagande utan någon överavkastning på den utbetalda pensionen från 63, respektive 64, års ålder. Pensionen som utbetalas fram till 67 års ålder kan dock sparas och användas till konsumtion efter att arbetsinkomsten upphör. En avkastning enligt branschens prognosstandard under i genomsnitt 12,5 och 13,5 år för de utbetalningar som sker innan 67 års ålder innebär att samtliga exempel i tabellen som avser ett uttag innan 67 års ålder ger en total vinst vid genomsnittlig livslängd, det vill säga även ett uttag från 63 års ålder vid en vinst på 20 000 kronor per månad.

⁶ Generellt ger ett uttag efter 66 års ålder, eller från kommande riktålder, inte bara högre pension per månad jämfört med ett tidigare uttag utan även högre total ackumulerad utbetald pension efter skatt vid genomsnittlig livslängd. Observera dock att företagare med enskild firma i enlighet med beskrivningen i kapitel 5.2 kan få högre total ackumulerad inkomst, det vill säga överskott/lön och pension, vid ett tidigare pensionsuttag än vid ett senare.

⁷ Förordning (2019:780) om riktålder för pension för år 2026 och Förordning (2021:394) om riktålder för pension för år 2027 fastställer att riktåldern är 67 år för 2026 och 2027. Förordningen är införd i Socialförsäkringsbalk (2010:110).

5.4. Uttag av avdragsgillt sparande

En avdragsgill privat pensionsförsäkring, individuellt pensionssparande (IPS) och individuell tjänstepensionsförsäkring betalas ut i enlighet med pensionsavtalet. Försäkringsbolaget betalar ut pengar en gång per månad under minst fem år. Utbetalning kan tidigast ske från 55 års ålder.

Utbetalningarna från pensionsförsäkringen, IPS samt individuell tjänstepensionsförsäkring beskattas som inkomst av tjänst.

För skatt på avkastningen av sparandet se avsnitt 4.4.

Som tidigare beskrivits finns det fördelar med de privata pensionsförsäkringar och individuella tjänstepensioner som erbjuder livsvarig utbetalning av pensionen. Genom en livsvarig utbetalning kan företagaren säkerställa pensionsutbetalningen per månad oavsett hur länge denne lever. Denna möjlighet finns dock inte för ett individuellt pensionssparande (IPS).

5.5. Uttag av sparade skattade pengar

I en kapitalförsäkring kan man ofta själv bestämma hur länge man vill binda pengarna, vanligtvis minst fem år. Även en kapitalförsäkring kan man få utbetald per månad av försäkringsbolaget under en viss tid. En del kapitalförsäkringar erbjuder dessutom livsvarig utbetalning, i likhet med de flesta tjänstepensioner. På så sätt har dessa försäkringar fördelar jämfört med ett investeringssparkonto eftersom pensionsutbetalningen per månad kan säkerställas oavsett hur länge företagaren lever.

På pengarna i en kapitalförsäkring har man redan betalat skatt, vilket gör att ingen beskattning sker av utbetalningarna från kapitalförsäkringen.

Vad gäller sparande på ISK och fondkonto är pengarna tillgängliga när som helst. Man får själv portionera ut pengarna på lämpligt sätt. Även dessa pengar har skett på skattade medel och ingen beskattning sker på utbetalningarna från kontot.

För skatt på avkastningen av sparandet se avsnitt 4.4.

5.6. Garantipension, inkomstpensionstillägg, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd

Garantipension är ett grundskydd för den som haft liten eller ingen arbetsinkomst under livet. Även den som har haft medelinkomster under livet kan få en mindre del garantipension utöver sin inkomstpension.

Garantipension kan betalas ut från 66 års ålder men kommer betalas ut från 67 års ålder från 2026 och sedermera följa riktåldern för pensionen. För full garantipension krävs att man varit bosatt i Sverige under minst 40 år mellan 16 och 64 års ålder, eller året innan kommande riktålder.

Inkomstpensionstillägg är ett tillägg till den allmänna inkomstgrundande pensionen. Den baseras främst på storleken på den inkomstgrundade

pension, men även på hur många år med pensionsgrundande inkomst pensionären har tjänat in i Sverige. Inkomstpensionstillägget kan i likhet med garantipensionen betalas ut från 66 års ålder men kommer betalas ut från 67 års ålder från 2026 och sedermera följa riktåldern för pensionen. Storleken på inkomstpensionstillägget varierar från noll kronor per månad upp till som mest 600 kronor per månad före skatt.

Bostadstillägg är ett skattefritt tillägg för pensionärer som har låg pension. Åldersgränsen för att kunna bli beviljad bostadstillägg är samma som för garantipensionen och inkomstpensionstillägget. Man måste ta ut hela den allmänna pensionen för att kunna ansöka om bostadstillägg och vara bosatt i Sverige. Bostadstillägget kan fås för såväl hyrd som ägd bostad.

Äldreförsörjningsstöd är ett stöd man kan få om de andra pensionsförmånerna inte räcker till för att uppnå en skälig levnadsnivå. Åldersgränsen för att kunna bli beviljad äldreförsörjningsstöd är samma som för garantipensionen, inkomstpensionstillägget och bostadstillägget. Stödet beräknas utifrån pensionärens inkomster och bostadskostnad i likhet med bostadstillägget. Prövningen av äldreförsörjningsstöd görs samtidigt som när prövningen till bostadstillägget görs och likhet med bostadstillägget kräver äldreförsörjningsstödet att man är bosatt i Sverige.

6. Hur sparar dagens företagare?

Pensionsmyndigheten har låtit göra en undersökning bland företagare för att få en bild av företagares kunskap om hur de tjänar in till sin pension, om och hur de sparar själva till sin pension och vilka förväntningar de har på pensionen.

Undersökningen genomfördes via Demoskop inom ramen för Norstats slumpvis rekryterade webbpanel 21–27 september 2022 med 520 svarande. Deltagarna i undersökningen screenades fram genom frågan vilken deras huvudsakliga sysselsättning var och de som svarade egenföretagare fick gå vidare och svara på frågorna. Resultaten är sedan vägda för att representera den rådande fördelningen bland företagare avseende kön, ålder och bolagsform, enligt statistik från SCB. Det innebär att resultaten bygger på 41 procent aktiebolag och 57 procent enskild firma, 67 procent män och 33 procent kvinnor, 12 procent i åldern 20–34 år, 41 procent 35–54 år, 23 procent 55–64 år och 23 procent i åldern 65 år och äldre.

Eftersom det visade sig att 20 procent av företagarna som deltog i undersökningen redan börjat ta ut pension har vi valt att exkludera dem som är äldre än 65 år. I och med det är resultaten också jämförbara med Pensionsmyndighetens kunskaps- och attitydundersökning som genomförs i oktober-november varje år med pensionssparare i åldern 18–65 år.

Resultaten för företagarna äldre än 65 år redovisas i ett separat avsnitt nedan.

6.1. Företagarnas ekonomiska situation

12 procent av företagarna uppger att de tar ut lön eller överskott på 46 000 kronor eller mer, alltså över brytpunkten för statlig skatt 2022⁸ när undersökningen genomfördes. 59 procent uppger att de tar ut lön eller överskott på mindre än 46 000 och 17 procent att de inte tar ut någon lön eller överskott alls.

Ett sätt att dryga ut inkomsten är att tidigt börja ta ut pension, 15 procent bland företagarna 60–65 år och 6 procent av företagarna 50–59 år har börjat ta ut delar av pensionen. Att man börjar ta ut pension kan också vara för att man vill trappa ned arbetslivet. De företagare som arbetar deltid är överrepresenterade bland dem som börjat ta ut sin pension.

Det är relativt ovanligt att arbeta som egenföretagare hela sitt yrkesliv och många har tjänstepension från en tidigare arbetsgivare. 9 av 10 av företagarna upp till och med 65 års ålder uppger att de tidigare har varit anställda och 8 av 10 att de har tjänstepension från en tidigare arbetsgivare. 14 procent planerar också att arbeta som anställd framöver, vilket kan innebära att de kommer att få framtida tjänstepension från en arbetsgivare.

⁸ Brytpunkten för statlig skatt var 46 242 kronor per månad 2022 och är 51 158 kronor per månad 2023.

Detta är vanligare bland de yngre företagarna. 20 procent bland företagarna under 50 år planerar att arbeta som anställd framöver.

Drygt hälften av företagarna upp till och med 65 års ålder har varit egenföretagare i mer 10 år medan 30 procent har varit företagare i mellan 4 och 10 år och 18 procent i 3 år eller kortare tid. Två tredjedelar arbetar heltid medan 13 procent arbetar deltid och 22 procent har varierande arbetstid.

En dryg fjärdedel uppger att de tror att de kommer att börja ta ut pension före 65 års ålder, en knapp femtedel vid 65 års ålder och en tredjedel efter 65 års ålder. 21 procent uppger att de planerar att arbeta vidare och inte tänker gå i pension alls helt och hållet.

Jämfört med motsvarande undersökning som Pensionsmyndigheten lät genomföra 2018 är det fler i 2022 års undersökning som uppger att de inte tar ut någon lön/överskott alls, 17 procent jämfört med 11 procent. Andelen som tar ut lön/överskott över brytpunkten för statlig skatt är densamma.

6.2. Viss kunskap är relativt hög bland företagarna

På frågan om vilken uppfattning de hade om storleken på sin framtida pension svarar 81 procent av företagarna upp till och med 65 års ålder att de har åtminstone en viss uppfattning. Det är en något större andel jämfört med Sveriges befolkning 18–65 år i stort, där 71 procent svarar att de har åtminstone en viss uppfattning, enligt Pensionsmyndighetens senaste årliga kunskaps- och attitydundersökning från oktober 2022.

Liksom i befolkningen i stort upplever äldre företagare att de har koll på detta i större utsträckning än yngre och män tenderar att svara att de har koll i större utsträckning än kvinnor.

I genomsnitt tror företagarna att de kommer att få 62 procent av sin slutlön i pension. Det är något högre än vad befolkningen i stort i åldrarna 20–65 år tror. De tror att de kommer att få 54 procent av sin slutlön. Observera dock att det är relativt många bland företagarna som inte kan svara på denna fråga, 24 procent svarar att de inte vet. Den faktiska kompensationsgraden inklusive tjänstepension låg på 75–86 procent bland nyblivna pensionärer 2020 enligt Pensionsmyndighetens rapport *Nyblivna pensionärers kompensationsgrader* från april 2022.

På frågan om de vet hur de kan ta reda på hur stor deras totala pension blir svarar 61 procent av företagarna att de vet det. Det är på samma nivå som bland befolkningen i stort (59 procent), enligt Pensionsmyndighetens senaste årliga kunskaps- och attitydundersökning. Även här ökar upplevelsen att man har koll på detta med åldern, både bland företagare och befolkningen i stort och män tenderar att svara att de vet det i större utsträckning än kvinnor.

På frågan hur de kan ta reda på det, till dem som svarat att de vet hur de kan ta reda på det, svarar de allra flesta, 83 procent, minpension.se. 60 procent

svarar orange kuvert, 47 procent pensionsmyndigheten.se och 22 procent att de skulle ringa Pensionsmyndigheten.

6 av 10 av företagarna svarar också att de känner till hur de som egenföretagare tjänar in till sin pension, 14 procent att de inte vet det.⁹

Jämfört med motsvarande undersökning som Pensionsmyndigheten lät genomföra 2018 är den självupplevda kunskapen något sämre i 2022 års undersökning, när det gäller hur stor pension företagarna tror de kan få och var de tror att de hittar information om det. Samtidigt ökar andelarna som, på frågan var de kan ta reda på hur stor pensionen kan bli, svarar minpension.se respektive pensionsmyndigheten.se medan andelen som svarar bank, försäkringsbolag, pensionsbolag, livbolag minskar.

6.3. Många företagare pensionssparar inte trots att de känner till att de borde

Det är en relativt stor skillnad mellan kunskap om pensionssparande och hur man faktiskt sparar. På kunskapsfrågan om vilket sätt man tjänar in/sparar till pensionen på, med givna svarsalternativ, svarar 89 procent att ha ett pensionssparande utöver den allmänna pensionen, 63 procent att betala skatt och 57 procent att ha en marknadsmässig lön /ha ett överskott. 6 procent svarar att de inte känner till något av dessa sätt eller att de inte vet hur de ska pensionsspara.

På påföljande fråga om hur de själva sparar är andelarna lägre än kunskapen om de olika delarna. 69 procent svarar att de har ett pensionssparande utöver allmänna pensionen, 64 procent att de betalar skatt och 42 procent att de tar ut en marknadsmässig lön/överskott. 21 procent svarar istället att de planerar att arbeta vidare och inte tänker gå i pension och 7 procent att de inte pensionssparar alls. De som planerar att arbeta vidare och/eller inte pensionssparar är överrepresenterade bland dem som inte tar ut någon lön/överskott idag, men finns även bland dem som har en inkomst. De som inte pensionssparar alls motiverar det bland annat med ett de redan har ett pensionssparande sedan tidigare, att de redan börjat ta ut pension men också att de inte har råd att pensionsspara eller att de inte vet hur de gör.

Jämfört med motsvarande undersökning som Pensionsmyndigheten lät genomföra 2018 är det inga statistiskt säkerställda skillnader.

6.4. Många företagare tycks spara på fel sätt

Vid ett överskott i enskild firma under 46 242 kronor per månad under 2022 var det generellt bäst för företagaren att avstå från de avdragsgilla sparformerna, individuellt pensionssparande (IPS) eller pensionsförsäkring,

⁹ de som känner till hur de tjänar in till sin pension baseras på dem som svarat skala 4–5 på en 5-gradig skala och de som inte känner till baseras på dem som svarat skala 1–2 på samma skal.

och istället spara med skattade pengar på exempelvis ett investeringssparkonto (ISK) eller i en kapitalförsäkring. När företagaren med enskild firma gör avdrag för pensionssparande minskar överskottet i firman och sparandet i den allmänna pensionen minskar. Ned till brytpunkten för statlig inkomstskatt (46 242 kronor per månad 2022) kunde denna minskning av den allmänna pensionen kompenseras av mer total pension netto men om avdrag gjordes för inkomster under brytpunkten för statlig inkomstskatt blev det generellt sett en förlustaffär för den totala pensionen.¹⁰

För företagare med aktiebolag minskar dock inte avdrag för privat avdragsgillt pensionssparande den allmänna pensionen. Denna grupp kan dock förlora i total pension om sparandet skedde via företaget i en tjänstepension istället för att de tog ut lön upp till 46 000 kr månaden under 2022.¹¹ Vi har därför varit intresserade av hur företagarna med inkomster under respektive över 46 000 kronor per månad valde att spara till sin pension under 2022.

17 procent av företagarna uppger att de inte tar ut lön/överskott alls, medan 59 procent uppger att de har lön/överskott under 46 000 kronor per månad (2022) och 12 procent att de har lön/överskott över 46 000 kronor per månad (2022). 17 procent uppger att de inte tar ut lön/överskott alls och 11 procent vet inte eller vill inte svara på frågan.

24 procent av dem som har aktiebolag och 5 procent av dem som har enskild firma har lön/överskott över brytpunkten för statlig inkomstskatt.

Bland de med aktiebolag som tog ut en lön under 46 000 kronor per månad och inte börjat ta ut pension svarar 55 procent att de sparar i en tjänstepension och 9 procent att de sparade i en direktpension via företaget.

Rent ekonomiskt är dessa sparformer, som tidigare beskrivits, inte fördelaktiga om företagaren tar ut en lön lägre än 46 000 kronor per månad under 2022 (49 938 kr/mån under 2023). En mer förmånlig sparform för dessa företagare är att spara som privatperson i ett avdragsgillt privat pensionssparande (pensionsförsäkring eller individuellt pensionssparande) eller av skattade pengar i till exempel i en kapitalförsäkring eller på depåkonto. Bland företagarna med aktiebolag som inte börjat ta ut pension och har lön under 46 000 kronor per månad är det 31 procent som uppger att de sparar i ett avdragsgillt privat pensionssparande, 18 procent i kapitalförsäkring, 34 procent på investeringssparkonto och 30 procent på ett depåkonto.

¹⁰ Under 2023 ligger brytpunkten för statlig inkomstskatt (51 158 kronor per månad) över taket för fullt intjänande till pension (49 938 kronor per månad). Under 2023 är det därför generellt bäst för företagaren med enskild firma att avstå från de avdragsgilla sparformerna för överskott upp till 49 938 kronor per månad.

¹¹ Under 2023 ligger brytpunkten för statlig inkomstskatt (51 158 kronor per månad) över taket för fullt intjänande till pension (49 938 kronor per månad). Under 2023 kan det därför vara ofördelaktigt för företagaren med aktiebolag att spara i en tjänstepension om lönen understiger 49 938 kronor per månad.

Bland företagarna med aktiebolag som ännu inte börjat ta ut pension och har lön som överstiger 46 000 kronor per månad är det 63 procent som uppger att de sparar i en tjänstepension och 16 procent i en direktpension. 31 procent av dem sparar i ett avdragsgillt privat pensionssparande, 33 procent i kapitalförsäkring, 54 procent på investeringssparkonto och 47 procent på ett depåkonto.

En del av företagarna ser också själva företaget som ett pensionssparande. 7 procent av företagarna med aktiebolag som ännu inte börjat ta ut pension, oavsett lön, svarar att de planerar att sälja företaget när de går i pension.

Bland de med enskild firma som ännu inte börjat ta ut pension och har ett överskott i verksamheten lägre än 46 000 kronor per månad svarar 31 procent att de sparar i ett avdragsgillt privat pensionssparande. Det är, som tidigare noterats, en sparform som är ekonomisk ofördelaktig för denna grupp eftersom den minskar deras allmänna pension.

Bland de med enskild näringsverksamhet som ännu inte börjat ta ut pension och hade ett överskott i verksamheten lägre än 46 000 kronor per månad svarar 8 procent att de sparar i kapitalförsäkring, 21 procent på investeringssparkonto och 33 procent på ett depåkonto.

6.5. Många känner inte till de ekonomiska fördelarna av att arbeta vidare

På frågan om företagarna känner till att deras arbetsgivaravgifter/egenavgifter blir lägre från 66 års ålder (67 års ålder från 2023) och att de får ett större jobbskatteavdrag från januari det år de fyller 66 år svarar 47 procent att de känner till detta. Drygt hälften känner alltså inte till detta.

Bland de med enskild firma är det endast 13 procent som känner till att egenavgifterna blir lägre från och med januari när de fyllt 62 år (63 år från 2023) om de driver företaget vidare och samtidigt tar ut full allmän pension. 87 procent känner alltså inte till detta.

Samtidigt uppger en tredjedel av företagarna att de planerar att börja ta ut pension först efter 65 års ålder.

En del av dem som planerar att arbeta länge motiverar det med ekonomin men många motiverar det också med att de vill arbeta vidare; för att de tycker om sitt jobb, att de vill fortsätta utvecklas och för att de tror att det är viktigt att fortsätta vara aktiv.

En del av de som planerar att ta ut pension innan de fyller 65 år motiverar det istället med att de behöver dryga ut inkomsten. Andra menar att de inte tror att de kommer att orka mer, att de vill vara lediga och fria och att de har den möjligheten.

Jämfört med motsvarande undersökning som Pensionsmyndigheten lät genomföra 2018 är det inga statistiskt säkerställda skillnader

6.6. Högre oro bland yngre och företagare som aldrig varit anställda

Bland företagarna uppger knappt hälften att de på det hela taget känner sig lugna när de tänker på storleken på deras framtida pension. Närmare en fjärdedel känner sig oroliga medan en knapp tredjedel varken känner sig lugna eller oroliga.

Jämfört med Sveriges befolkning 18–65 år i stort kan vi konstatera att oron är något mindre utbredd bland egenföretagarna. Enligt Pensionsmyndighetens senaste årliga kunskaps- och attitydundersökning från oktober 2022 känner sig en dryg fjärdedel av befolkningen i stort lugna och en dryg tredjedel oro.

Liksom i befolkningen i stort uppger kvinnor i högre utsträckning än män att de är oroliga för sin pension,

Det finns också en tendens till större oro bland de som varit egna företagare hela arbetslivet och inte haft någon anställning tidigare.

En förklaring till att egenföretagarna inte känner oro i samma utsträckning som befolkningen i stort kan vara att många av dem planerar att arbeta upp i relativt hög ålder. 21 procent menar att de planerar att arbeta vidare och inte tänker gå i pension, även när de börjat ta ut pension. En annan förklaring kan vara att en del av dem lever med någon som har en relativt hög inkomst. Närmare en tredjedel av företagarna som är gifta/sambo har en hushållsinkomst på 79 000 kronor per månad eller mer.

Jämfört med motsvarande undersökning som Pensionsmyndigheten lät genomföra 2018 är det inga statistiskt säkerställda skillnader

6.7. Företagare äldre än 65 år

Bland företagarna äldre än 65 år är det 80 procent är män, och 20 procent kvinnor. Närmare 9 av 10 av dem har varit företagare längre än 10 år. 5 procent har varit företagare i mindre än 5 år vilket talar för att de kan ha blivit egenföretagare i samband med att de gått i pension från tidigare anställning.

Företagarna äldre än 65 år arbetar deltid i större utsträckning än företagarna upp till och med 65 år. Hälften av de äldre företagarna arbetar deltid, en femtedel heltid och en dryg fjärdedel varierande arbetstid. En majoritet, 8 av 10, har börjat ta ut sin pension, medan 8 procent planerar att ta ut den mellan 66 och 70 års ålder och 11 procent efter 70 års ålder.

Ser vi till de äldre företagarnas ekonomiska situation framkommer det att de generellt tar ut lägre lön/överskott jämfört med företagarna yngre än 66 år, vilket kan förklaras med att många av de äldre arbetar deltid och redan börjat ta ut pension. Hälften tar ut mindre än 46 000 kronor per månad medan 6 procent tar ut 46 000 kronor eller mer. En dryg tredjedel av de äldre företagarna tar inte ut någon lön/överskott alls. Det talar för att de arbetar vidare för att de tycker det är roligt snarare än för ekonomin, eller

för att de känner sig oombärliga på sitt företag. En fjärdedel av de äldre företagarna menar att de planerar att arbeta vidare och inte gå i pension alls.

Kunskapen bland de äldre när det gäller storleken på pensionen och var man tar reda på hur stor den blir är högre än bland företagarna upp till och med 65 år vilket är naturligt eftersom de äldre i så stor utsträckning redan börjat ta ut sin pension. I genomsnitt svarar de att de tror att de kommer att få, eller redan har 66 procent av sin slutlön i pension. Det är ungefär på samma nivå som företagarna upp till och med 65 års ålder.

6 av 10 av de äldre företagarna svarar att de känner till hur de som egenföretagare tjänar in till sin pension, 15 procent att de inte vet det.¹² Även det är på samma nivå som företagarna upp till och med 65 års ålder.

Liksom bland företagarna upp till och med 65 års ålder är det en relativt stor skillnad mellan kunskap om pensionssparande och hur man faktiskt sparar, men här finns till viss del en naturlig förklaring i att många av de äldre redan börjat ta ut pension.

På kunskapsfrågan om vilket sätt man tjänar in/sparar till pensionen på, med givna svarsalternativ, svarar 86 procent att ha ett pensionssparande utöver den allmänna pensionen, 57 procent att betala skatt och 64 procent att ha en marknadsmässig lön /ha ett överskott. 4 procent svarar att de inte känner till något av dessa sätt eller att de inte vet hur de ska pensionsspara.

På påföljande fråga om hur de själva sparar är andelarna lägre än kunskapen om de olika delarna. 53 procent svarar att de har ett pensionssparande utöver allmänna pensionen, 54 procent att de betalar skatt och 38 procent att de tar ut en marknadsmässig lön/överskott. 25 procent svarar istället att de planerar att arbeta vidare och inte tänker gå i pension och 9 procent att de inte pensionssparar alls.

Liksom bland företagarna upp till och med 65 år är det 7 procent bland de äldre företagarna som ser sitt företag som ett pensionssparande och planerar att sälja det.

Kunskapen om de ekonomiska fördelarna med att arbeta längre är större bland de äldre företagarna än bland företagarna upp till och med 65 år. På frågan om de äldre företagarna känner till att deras arbetsgivaravgifter/egenavgifter blir lägre från 66 års ålder (67 års ålder från 2023) och att de får ett större jobbskatteavdrag från januari det år de fyller 66 år svarar 77 procent att de känner till detta.

Bland de med enskild firma är det 40 procent som känner till att egenavgifterna blir lägre från och med januari när de fyllt 62 år (63 år från 2023) om de driver företaget vidare och samtidigt tar ut full allmän pension.

De äldre företagarna känner också oro i mindre utsträckning än företagarna upp till 65 år när de tänker på storleken på sin pension, vilket är naturligt eftersom många av dem redan börjat ta ut pension och därmed redan har

¹² de som känner till hur de tjänar in till sin pension baseras på dem som svarat skala 4–5 på en 5-gradig skala och de som inte känner till baseras på dem som svarat skala 1–2 på samma skal.

kontroll på sin ekonomiska situation och troligen anpassat sig efter de förutsättningar de har.

Två tredjedelar av de äldre företagarna uppger att de på det hela taget känner sig lugna medan 15 procent känner sig oroliga och en femtedel varken lugna eller oroliga.

www.pensionsmyndigheten.se

